Lausunto
19.10.2020

Hallinto- ja turvallisuusjaosto, Eduskunta

Asia: HE 146/2020 SaferGloben lausunto valtion talousarviosta 2021 liittyen kansainväliseen kehitysyhteistyöhön

SaferGlobe on riippumaton suomalainen ajatushautomo, joka tuottaa tietoa ja kehittää työvälineitä kestävän rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi. SaferGlobe on Suomen ainoa ammattimainen rauhan ja turvallisuuden ajatushautomo sekä merkittävä rauhan alan kehittäjä ja rauhanosaajien työnantaja, joka tekee laajasti yhteistyötä sekä kansallisten että kansainvälisten toimijoiden kanssa. SaferGlobe rauhanosaajana keskittyy erityisesti hauraisiin alueisiin, joihin sopivia toimintatapoja SaferGlobe kehittää kansalaisjärjestöjen ja yritysten kanssa, sekä usein monitoimijayhteistyössä eri sektorien kanssa.

Suomalainen kehitysyhteistyö on keskittynyt jo viime vuosikymmeneltä hauraisiin alueisiin, joihin kiteytyy globaalit kehityshaasteet yhdistelmänä köyhyyttä, konflikteja ja kurjuutta. Vuonna 2014 Ulkoministeriö julkaisi ”Suomen kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö hauraissa valtioissa – toimintaohje kehitysyhteistyön toimeenpanon vahvistamiseen” -toimintaohjeen, mutta ohjeen jalkauttamisen resurssointia ei ole tehty niin, että laaja erityisosaaminen olisi kehittynyt. Kehityspoliittinen selonteko vuodelta 2016 myös korosti hauraiden alueiden merkitystä sekä Suomen kehityspolitiikassa että kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Haurailla alueilla toimimisen haasteet heijastuvat kehitysyhteistyön lisäksi myös kauppapolitiikkaan ja erityisesti hauraille alueille kohdistuvaan kasvavaan vientiin ja yritysvastuuseen.

Vaikka kehitysyhteistyön määrärahojen kasvu on kiitettävää, ei nykybudjetointi mahdollista tarvittavan suomalaisen osaamisen kehittymistä tietyiltä erityisaloilta kuten konfliktien ennaltaehkäisystä tai haurailla alueilla toimimisesta. Vuosien mittaan tilanne on ristiriitaisesti kehittynyt niin, että toimintamahdollisuudet erityisesti pienille toimijoille, joiden vuosibudjetit ovat alle 500 000 €, ovat heikentyneet budjettilinjassa 24.90.50. Samalla Suomen ulkopolitiikassa rauhaa kuitenkin korostetaan entistä enemmän ja uusia rauhanosaajia koulutetaan Tampereen ja Helsingin yliopistojen lisäksi myös mm. Laureassa, Diakissa ja Savoniassa. Heikot toimintaedellytykset heijastuvat suoraan mahdollisuuksiin luoda työpaikkoja sekä tukea ulkopolitiikan substanssia, että tuottaa kansainvälisesti kiinnostavaa ja kilpailukykyistä osaamista.

SaferGlobe esittää, että budjettilinjaa 24.90.50 kasvatetaan heikentämisen sijaan niin, että Suomi pystyy tukemaan kansainvälisestikin kiinnostavaa tiedontuotantoa.

1) **Jotta Suomi olisi kokoaan suurempi maailmalla, rahoituksen pitäisi mahdollistaa erityisosaamisen luomisen ja kehittämisen Suomessa entistä paremmin**

Kehitysyhteistyörahoituksen ensisijaisena tehtävänä on auttaa vaikeimmissa tilanteissa olevia. Samalla kuitenkin kehitysyhteistyön pitäisi olla muun muassa tuloksellista, toimia OECD:n kehitysyhteistyökomitean, Development Assistance Committeen, DAC-suositusten mukaisesti sekä tukea hauraita alueita. Erityisosa-alueissa järjestöjen pitäisi entistä enemmän pystyä tukeutumaan laajaan suomalaiseen osaamiseen, sillä ei ole mielekästä, että jokaisessa järjestössä on oma erityisasiantuntijansa samasta erityisaiheesta. Lähitulevaisuudessa suomalaisten toimijoiden pitäisi esimerkiksi jalkauttaa kolmoisneksus (eli kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhan leikkuupinta), joka nyt OECD:n DAC-kriteereiden myötä sitoo suomalaisia toimijoita.

SaferGlobe ry
Y-tunnus: 2373293-3
Siltasaarenkatu 4, 7. krs
00530 Helsinki
toimisto@saferglobe.fi
+358 (0)40 778 8523
www.saferglobe.fi

Konfliktisensitiivisten toimintatapojen (ns. *do no harm*) heikkous on riski sekä järjestöille itselleen että maineriski Suomelle. Toimintaympäristöinä hauraat alueet ovat haastavia, sillä mitä hauraampi alue, sitä enemmän alueella on tyypillisesti esimerkiksi korruptiota, järjestäytynyttä rikollisuutta ja väkivaltaa, ja sitä heikompia ovat valtion omat turvallisuustoimijat, kuten poliisi. Käyttämällä konfliktisensitiivisiä lähestymistapoja sekä strategisessa suunnittelussa että toiminnassa paikan päällä vähennetään niin kohdealueelle kuin sen väestölle kansainvälisestä toiminnasta mahdollisesti kohdistuvia haittavaikutuksia. Konfliktisensitiivisiä toimintatapoja voivat käyttää kehitysyhteistyötä tekevien järjestöjen lisäksi haurailla alueilla toimivat yritykset.

Tärkeää on erityisosaamisen kehittäminen nimenomaan Suomessa, jotta osaaminen tukee toimintatapojen jalkauttamista Suomen kehitysprioriteettien mukaisesti sekä yksittäisiä kehitysyhteistyötoimijoita. Erityisosaamisen keskittäminen ja kehittäminen budjetin on erityisen mielekästä niin, että sama ajantasainen erityisosaaminen tukee useita eri toimijoita. Taustalla hauraiden alueiden toiminnan kehittämisessä pitää olla vahva monitoimijayhteistyö, jossa on mukana muun muassa siviilikriisinhallinnan osaajia.

2) Muut valtion rahoitusmekanismit eivät paikkaa tarvetta erityisosaamisen kehittämiselle

Nykyisen hallitusohjelman mukaisesti hallituskauden aluksi olisi tullut laatia selvitys ulko- ja turvallisuuspolitiikan kentällä toimivien kansalaisjärjestöjen ja erillissäätiöiden toimintaedellytyksistä, jonka pohjalta olisi laadittu kehittämisohjelma. Tätä selvitystä tai kehittämisohjelmaa ei ole tehty. Budjettikohdan 24.90.50. eräät valtionavut (kiinteä määräraha), joka tukee alalla toimivia kansalaisjärjestöjä, tasot ovat alemmat kuin vuonna 2012, vaikka kustannukset ovat kasvaneet ja rahaa jaetaan entistä useammalle toimijalle. Samalta momentilta tuetaan sekä isoja toimijoita, joilla on vahva omarahoitus, että pieniä toimijoita, joille omarahoituksen hankkiminen on erityisen haastavaa ja joille valtionavustus on siten elinehto. Rahoituksen suunnittelussa uupuu pitkälinjaisuus sekä Suomelle tärkeän kansalaisyhteiskunnan ja tiedontuotannon turvaaminen

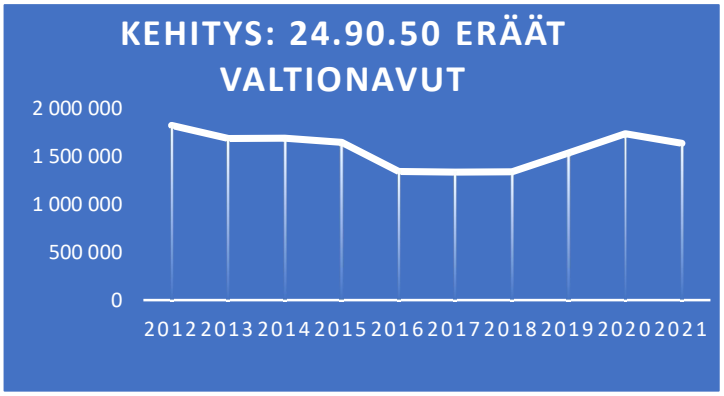

Rahoituksen pienen määrän lisäksi rahoituksen poukkoilevaisuus, harkinnanvaraisuus sekä ehdot tekevät pitkäaikaisen suunnittelun ja hyvänä työnantajana toimimisen erittäin haastavaksi. Monien tuen saajien pitää harkita vuosittain toiminnan pienentämistä tai henkilökunnan lomauttamista alkuvuodesta tammi–maaliskuussa ennen päätöksen tuloa. Osaamista kuitenkin halutaan hyödyntää tuolloinkin, vaikka perustoimintojenkin ylläpitäminen ilman valtionavustusta voi olla haastavaa niille toimijoille, joilla ei ole mittavaa omaa varainhankintakoneistoa. Kansainvälistä rahoitusta on SaferGloben kaltaisille toimijoille, mutta sen hankkiminen ilman järkevää perustaa toiminnalle on erittäin riskialtista ja vaikeaa.

3) Politiikan johdonmukaisuuden pitää näkyä resursseissa: pientenkin suomalaista osaamista edistävien kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet pitää turvata

Toimintaedellytykset pitäisi varmistaa niillekin suomalaista osaamista edistäville kansalaisjärjestöille, kuten SaferGlobelle, joille oma laaja ja jatkuva rahanhankinta on haastavaa, sillä teemat ja

osaaminen ovat vaikeasti markkinoitavia. Yleisavustuksen tärkeys perustana korostuu varsinkin rahoituksesta käytävässä kovassa kansainvälisessä kilpailussa. Uskottavuus ja luotettavuus vakaana toimijana ja hyvänä kumppanina rapistuu, mikäli toimintaedellytykset eivät ole turvattuja.

SaferGloben toiminnan keskiössä on ammattilaisuus, johon liittyvät usein sekä korkea poliittinen profiili että laaja vaikuttavuus. Pyrimme laajentamaan rauhan alaa Suomessa, tuomaan kansainvälistä rahoitusta ja lisäämään työpaikkoja Suomeen. Tässä olemme aiemmin onnistuneet hyvin, vaikka varmoja perustoimintaedellytyksiä toiminnallemme ei ole. SaferGloben kansainvälisiin projekteihin työllistetyt työntekijät ovat laskelmiemme mukaan maksaneet enemmän rahaa valtiolle veroina kuin olemme saaneet valtiolta yleisavustusta.

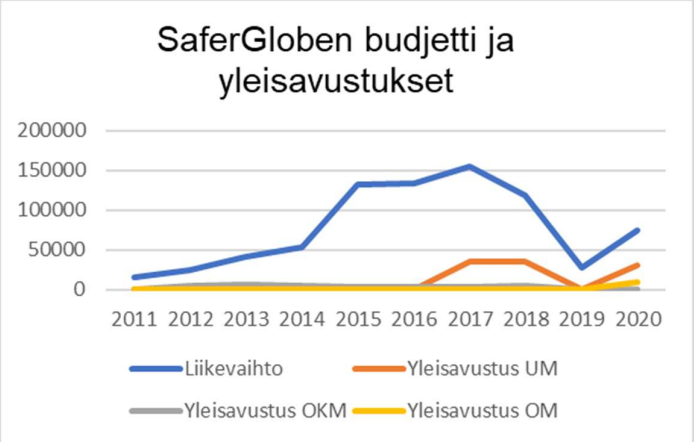

Politiikan johdonmukaisuuden pitäisi näkyä siinä, että mikäli Suomen tarkoituksena on tehdä hauraiden maiden kestävää kehityspolitiikkaa sekä olla kansainvälisesti johtava rauhan osaaja, se tukee tarvittavan osaamisen kehittämistä ja tiedontuotantoa.

Toivottavaa olisi, että valtion budjetti mahdollistaisi Suomen kansainvälisen vaikuttavuuden ja Suomen ja suomalaisen osaamisen kiinnostavuuden ainutlaatuisella ja vahvalla tiedontuotannolla rauhan ja konfliktin teemoista.

Lisätietoja: Maria Mekri, toiminnanjohtaja, SaferGlobe, maria.mekri@saferglobe.fi